5. Kalyta A.A. Developing Ukrainian learners' pronunciation skills through different types of speech activity / A.A. Kalyta, Taranenko L.I. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – 2015. – Вип. 58. – С. 312–315.
6. Мельник В.О. Роль постановки вимови на початковому етапі навчання англійанглійської мови / В.О. Мельник. – Луцьк , 2011.
7. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – (328 с.) с. 105 – 112.
8. Паращук В.Ю. Теоретична фонетика англійської мови : навчальний посібник [для студентів факультетів іноземних мов] / В.Ю. Паращук. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. – 240 с.

Демченко Надія Олександрівна,
к.. пед. н., доцент, професор кафедри перекладу та іноземних мов,
Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна»

ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВАХ Г. КЛІНТОН

Постановка поблеми Фразеологічні одиниці широко застосовуються в усному і писемному мовленні (художній літературі, публіцистиці, промовах, дебатах тощо). Політика та реалізація політичної волі лідерів країн привертають значну увагу в сучасному суспільстві. Особливої уваги заслуговує прагматичний вплив використаних фразеологічних одиниць у промовах політиків та шляхи перекладу англійських ФО українською мовою в політичному дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед найбільш важливих завдань фразеології як лінгвістичної дисципліни є всебічне вивчення фразеологічного фонду мови. Проблематика перекладу англійських ФО у сучасному перекладознавстві посідає одне з провідних місць. Проблема широко вивчалась богатьма вченими: А.В. Куніним, Р.П. Зорівчак, А. Н. Барановим, В. Г Борботько , Ю. С. Степановим, В. С. Виноградовим, В.В. Виноградовим, В.З. Демьянковим , В.Н. Комиссаровим, К. С. Серажим, Н. М. Шанським та іншими.

Актуальність дослідження визначається, по-перше, відповідністю об'єкта аналізу найактуальнішим проблемам соціально-економічного й політичного життя сучасної людини, по-друге, окресленням змісту й тематики використаних фразеологічних одиниць у політичному дискурсі,

що впливають на формування політичної свідомості. Орієнтуючись на масову свідомість, політики висловлюють свої думки, застосовуючи певні мовні механізми з метою впливу на людину та формування її політичних уподобань. Усе це передбачає високу ступінь ідеологічного навантаження фразеологічних одиниць, а отже, посилює **актуальність** їх аналізу для виявлення взаємозв'язків мови і суспільства. Саме необхідність виявлення мовних та мовленнєвих способів маніпулювання свідомістю спричинила появу і бурхливий розвиток політичної лінгвістики.

Мета роботи – проаналізувати семантичні та тематичні особливості ФО англійської мови, що використовуються в політичних промовах Гіларі Клінтон, та дослідити особливості їх перекладу.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- визначити поняття та особливості політичного дискурсу;
- визначити лексичні та фразеологічні особливості політичної промови як жанру політичного дискурсу;
- визначити сучасні аспекти вивчення фразеологізмів;
- зібрати та систематизувати науковий матеріал для написання теоретичної частини;
- зібрати матеріал для написання практичної частини;
- дати характеристику та класифікувати типи фразеологізмів;
- проаналізувати особливості вживання фразеологізмів у жанрі політичної промови;
- на прикладі чотирьохсот ФО зробити кількісний аналіз та класифікувати фразеологізми;
- класифікувати ФО за тематикою вживання;
- дослідити способи перекладу фразеологізмів українською мовою на матеріалі текстів політичних промовах Г. Клінтон.

Зростання ролі політичного спілкування не тільки у сфері політики, але й в інших галузях людського життя зумовило розвиток нового напряму мовознавства – політичної лінгвістики. Вивченню політичного дискурсу, як особливої форми спілкування, розкриттю механізмів складних взаємовідношень між мовою, владою та суспільством, дослідженням жанрово-стилістичних особливостей текстів політичних промов і вербальних засобів ефективного впливу політичної промови на свідомість широких мас присвячено праці багатьох учених.

Політичний дискурс – особливе використання мови для вираження ментальності та ідеології за допомогою особливої граматики і лексики [7].

Динамічний розвиток сучасного англомовного політичного дискурсу зумовлює зацікавленість дослідників у вивченні особливостей та характерних рис його функціонування в різних культурних середовищах.

Увага дослідників прикута до різноманітних мовних явищ, серед яких політична фразеологія становить одне з найактуальніших питань сучасних наукових розвідок ментальності та ідеології за допомогою особливої граматики і лексики.

З позицій сучасних підходів дискурс – це складне комунікативне явище, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвальні чинники – знання про світ, думки, установки, цілі адресата, необхідні для розуміння тексту. Поняття «дискурс» характеризується параметрами завершеності, цільності, зв'язності, тобто всіма властивостями тексту, він також розглядається одночасно і як процес, і як результат у вигляді фіксованого тексту.

Мета політичної комунікації – боротьба за владу, адже під політичною комунікацією розуміється будь-яка передача повідомлень, призначена вплинути на розподіл і використання влади в суспільстві, особливо якщо ці повідомлення виходять з офіційних урядових інституцій [8].

У контексті нашого дослідження *політичний дискурс* розуміємо як складну мисленнєво-комунікативну діяльність, яка є сукупністю процесу й результату і включає як позалінгвальний, так і власне лінгвальний аспекти [5] та зорієнтована не стільки на передачу інформації політичного характеру, скільки на здійснення впливу на електорат (переконання, перетягування на свій бік, спонукання до дії) через реалізацію відповідних стратегій і тактик [6].

До основних суспільно значущих із соціально-психологічної точки зору можна віднести наступні функції політичного дискурсу.

1. *Регулятивна функція* підкреслює роль мови в регулюванні поведінки адресата через спонукання його до дії, повідомлення адресату інформації, яка змінює його наміри. Серед функцій мовленнєвої регуляції виділяється така складова, як «інспіратив» (надихання, Борботько). «Інспіратив», на відміну від «прескриптива», не нав’язується адресату, а досягається шляхом повідомлення йому відповідних диспозицій, на базі яких згодом формується спрямування до дії [2, с. 39]. Інспіратив є особливо ефективним у сфері ідеологічного впливу під час агітації та пропаганди. На нашу думку, ця функція є однією з найголовніших для політичного дискурсу, оскільки вона передбачає певний вплив на адресата із зміною його діяльності чи поглядів надалі.

2. *Інструмент політичної влади*. Дискурс передбачає боротьбу за владу, оволодіння владою, її збереження, утримання, здійснення, стабілізацію та перерозподіл. Найбільш важливим проявом цієї функції є мобілізація до дії. Цей процес може відбуватися у вигляді прямого звернення, погроз, обіцянок, звинувачень і за допомогою створення

відповідного емоційного настрою (надії, страху, тривоги, гордості за державу, відчуття єдності) [2].

3. *Ретроспективна та проспективна функції.* Значна частина політичної комунікації присвячена прогнозуванню і відтворенню минулого. Минуле несе приклади позитивного чи негативного досвіду, який використовується як аргумент. Проекція в майбутнє включає прогнозування наслідків вибору певного кандидата чи партії. Функціональна специфіка політичного дискурсу полягає в його базовій громадсько-політичній функції – боротьбі за владу [2].

Вагомим прагматичним фактором у політичному дискурсі є:

- потреба уникати конфліктності у спілкуванні, адже невизначеність виступає як засіб подолання комунікативних утруднень, який дозволяє мовцю уникати крайнощів, займати помірковану, нейтральну позицію під час обговорення спірних питань, чим сприяє згладжуванню протиріч;
- намагання уникнути контролю за власними діями через використання багатозначних, невизначених понять, що є ефективним прийомом, що утруднює в майбутньому ефективний контроль за виконанням взятих зобов'язань і дозволяє успішно лавірувати, підпорядковуючи свої дії моральним нормам ситуативної етики [1].

Однією з особливостей політичної мови є її театральність, що обумовлена специфікою основного адресата (масового спостерігача) політичного дискурсу і виявляється в сюжетно-рольовому компоненті та метафориці, а також її полемічності – своєрідній агресії, спрямованій на навіювання негативного ставлення до політичних супротивників, на нав'язування інших цінностей і оцінок. Лексика політичного дискурсу є достатньо динамічною, оскільки політична ситуація може кардинально змінюватися і на певному історичному етапі розвитку держави певна лексика буде вживатися досить часто. Разом із тим понятійна точність, з одного боку, і смислова невизначеність, з іншого боку, є головними прагматичними факторами, що визначають вибір певних мовних засобів.

Політична промова є найбільш прототипним жанром політичного дискурсу. Політична промова, як вияв політичного дискурсу, – це публічний виступ, який є ефективним засобом для одержання визнання та демонстрації лідерства; це політичний текст, який проголошується перед масовою аудиторією, ставить назрілі завдання у тій чи іншій сфері громадського життя, дає рекомендації щодо здійснення поставлених завдань. Вона виконує функції переконання, агітації, вітання, має завчасно створений сценарій, який залежить від комунікативної ситуації. Кількість учасників цієї комунікативної ситуації точно не визначена, оскільки

йдеться про масову комунікацію, де основна частина мовленнєвої дії (промови) відводиться промовцю.

Побудова політичної промови відбувається за античною трихотомічною схемою – вступ, основна частина, заключна частина. Вступ є необхідним для привертання уваги аудиторії. Основна частина складається традиційно з висунення та доведення тези, вона орієнтована на інформаційний аспект. У заключній частині підбивають підсумки основних положень і роблять висновки. Якщо темою політичної промови є вирішення певної проблеми, то у вступі або на початку основної частини чітко визначається ця проблема, а далі йде перелік тих явищ, що її спричинили, заходи для її усунення. Заключна частина містить заклик до аудиторії за допомогою запропонованих заходів вирішити цю проблему.

Для тексту політичної промови в цілому характерні наступні специфічні особливості:

- часте вживання фразеологічних сполучень, що мають характер свого роду мовних штампів;
- використання конструкцій типу "дієслово+that" при викладі чужого висловлення, коментуванні заяв політичних діячів і т. д., наприклад: «The President argues that this decision will seriously handicap the country's economy» [3, с. 10 – 16, с.1] – «Президент вважає, що це рішення завдасть серйозної шкоди економіці країни»;
- уживання фразеологічних сполучень типу "дієслово + іменник", наприклад: to have a discussion замість to discuss, to give support замість to support, to give recognition замість to recognize.
- уживання неологізмів, утворених за допомогою деяких продуктивних суфіксів, наприклад: -ism (Bevinism), -ize (to atomize), і префіксів: anti- (anti-American campaign), inter- (inter-European relations) [3].
- широке використання безособових зворотів як вступної частини повідомлень, наприклад: it is officially announced that – офіційно повідомляється, що, it is reported that – повідомляють, що.
- часте вживання скорочень, наприклад: M.P.= Member of Parliament, T.U.C.= Trades Union Congress, TV= Television .
- створення впливового ефекту на аудиторію – використовуються афективні синтаксичні моделі речень з окличними словами, аргументативний повтор, сегментовані речення, парцельовані конструкції, емфатичні конструкції .

У проаналізованому нами матеріалі, а саме одинадцяти політичних промовах різних періодів політичної діяльності Гілларі Клінтон, що становить вибірку 400 фразеологічні одиниці, ми дійшли висновку, що найбільш уживаними у промовах є фразеологічні сполучення та єдності,

які мають досить близьку частоту вживання, фразеологічні зрощення вживаються досить часто, але поступаються за частотою фразеологічним єдностям та сполученням, а от вживання фразеологічних висловів у промовах досить обмежене. Фразеологічні сполучення (поєднання) складають 149 одиниць, що становить 37% від загальної кількості ФО. Фразеологічні єдності складають 145 одиниць, що становить 36%. Фразеологічні зрощення (ідіоми) складають 84 одиниці, що становить 21%. Фразеологічні вирази складають 22 одиниці, що становить 6% від загальної кількості ФО.

Розглянемо кілька прикладів вживання фразеологічних єдностей у промовах Гіларі Клінтон, їх реалізацію під час перекладу, а також їх емоційне навантаження.

№	Приклади вживання ФС	Переклад	Значення ФС та його конотація
1.	We are going to follow the best part of Obama's course, only Democrate President will be able **to put everything in order** [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].	Ми збираємося слідувати кращим тенденціям курсу Обами, тільки президент-демократ зможе **навести лад у всьому**.	ФО «to put everything in order» має еквівалент «to bring in order affairs». За конотацією позитивна ФО
2.	I've also heard their hopes for the future: going to college without **drowning in debt**… starting that small business they've always dreamed about…) [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]	Я також чула їхні сподівання на майбутнє: навчання в коледжі без того, щоб **потонути в боргах**… почати власний малий бізнес, про який вони завжди мріяли	Має негативне значення «a situation in which you owe a lot of money to other people or institutions»
3.	This elections can be a **turning point** in political life of the country [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].	Ці вибори можуть стати **поворотним моментом** у політичному житті країни	має позитивне значення «important change»
4.	These investments will create millions of jobs, save us money in the long run, and help us **meet the threats of c**limate change [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]	Ці інвестиції створять мільйони робочих місць, збережуть наші кошти в довготривалій перспективі і допоможуть нам **здійснити ряд заходів у разі виникнення загрози** зміни клімату	має позитивне значення «to be ready to act in case of some situation or any activity that could cause harm or danger happens».

Продовження таблиці

5.	The state of the economy **calls for action** – not only to create new jobs, but to **lay a new foundation for growth** [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].	Стан економіки **вимагає дій**, не лише створення робочих місць, але й **створення нового фундаменту для зростання**	ФО мають позитивне значення та співвідносяться з дієсловами «to demand» та «to create»

Таблиця №1.
Приклади вживання ФС у політичних промовах Г. Клінтон

Проблематика перекладу англійських ФО у сучасному перекладознавстві посідає одне з провідних місць. Значення ФО не завжди можна виокремити із значення його компонентів, що викликає складнощі адекватного сприйняття, розуміння та перекладу. У самому фразеологічному понятті є дві сторони: план змісту (десигнат), що розглядається на трьох рівнях – сигніфікативному, денотативному, конотативному, та плану вираження, тобто матеріальної оболонки ФО [4]. А отже, основним перекладацьким завданням є передача смислового значення та збереження яскравості й колоритності ФО мови оригіналу мовою перекладу, шляхом підбору аналогічного вислову.

№	Приклади вживання ФЄ	Переклад	Значення ФЄ та його конотація
1.	I like much of what he has to say, especially about energy, but I don't think people are feeling it in their guts, and I am a big believer that voters **will listen through their ears** [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]	Мені подобається більша частина того, що він має сказати, особливо щодо питань енергетики, але я не думаю, що люди мають власне бачення, але я переконана, що виборці просто **не вислухають уважно**	ФО «to listen through someones ears» відповідає еквіваленту «to hear somebody or something not attentively» та має негативне значення
2.	Now many of these proposals are time-tested and more than a **little battle-scarred** [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]	Зараз більшість цих пропозицій перевірені часом і **не досягають своєї мети**	має негативне значення «suggestion that does not work correctly»
3.	**Out-of-pocket costs** of health care, childcare, caring for aging parents are rising a lot faster than wages [4]	**Поточні витрати** на охорну здоров'я, догляд за старіючими батьками зростають значно швидше, ніж доходи	має нейтральне значення «permanent payment on the scheduled basis»

Продовження таблиці

4.	The truth is, the current rules for our economy reward some work – like financial trading – much more than other work, like actually building and selling things – that's always been the **backbone of our economy** [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].	Правда в тому, що поточні правила нашої економіки винагорожують певні види роботи – такі як фінансова торгівля – значно вище, ніж інші види діяльності, такі як будівництво, торгівля речами, які завжди були **основою нашої економіки**	має нейтральне значення «to be the part of something (upon to our context: to be a part of economics) that makes it successful or strong»
5.	And the problems are not limited to the big banks. Serious risks are emerging from institutions in the so-called **"shadow banking" system** – including hedge funds, high frequency traders, non-bank finance companies – so many new kinds of entities which receive little oversight at all [6]	І проблеми не обмежуються великими банками. Серйозні ризики виникають в установах так званої **«тіньової банківської» системи** – включно з хедж-фондами,високочастотними трейдерами, небанківськими кредитно-фінансовими компаніями – так багато нових видів суб'єктів діяльності, за якими немає належного нагляду.	фразеологізм «shadow banking system» має значення «hidden system», має негативну конотацію.

Таблиця № 2.
Приклади вживання ФЄ в політичних промовах Г. Клінтон

Фразеологічні зрощення – семантично неподільні фразеологічні одиниці, значення яких не випливає зі значень їх компонентів [3].

Аналізуючи політичні фразеологічні одиниці, ми створили класифікацію ФО за тематикою та виділили наступні групи:

- політична діяльність – 106 ФО, що становить 27%;
- втручання (поради, повчання, тиск) – 57 ФО, що становить 14%;
- соціально-економічні проблеми – 51 ФО, що становить 13%;
- емоції – 42 ФО, що становить 11%;
- прагнення до соціально-економічного зростання – 27 ФО, 7%;
- критика – 26 ФО, що становить 7%;
- гендерні проблеми – 25 ФО, що становить 6%;
- боротьба за владу – 22 ФО, що становить 6%;
- партійна приналежність – 19 ФО, що становить 5%;

– охорона здоров'я – 9 ФО, що становить 2%;
– освіта – 9 ФО, що становить 2%;
– охорона довкілля – 7 ФО, що становить 2% від загальної кількості ФО.

Використання фразеологізмів у політичному дискурсі має потужний прагматичний вплив на аудиторію, і надзвичайно важливим завданням є передача не лише змісту використаного фразеологізму, а і його емоційного забарвлення. Під час перекладу фразеологічних одиниць політичних промов Г. Клінтон були використанні фразеологічний та нефразеологічний переклади.

1. Фразеологічний переклад:
а) повний еквівалент – 56 ФО, 14%;
б) частковий еквівалент (аналог) – 122 ФО, 31%.
2. Нефразеологічний переклад:
а) калькування – 64 ФО, 16%;
б) описовий переклад – 151 ФО, 37%;
в) антонімічний переклад – 7 ФО, 2%.

Труднощі перекладу фразеологічних одиниць пов'язані, по-перше, з певною складністю їх ідентифікації; по-друге, з – їхньою етноспецифікою, по-третє, – необхідністю передачі підтексту та емоційної насиченості фразеологізму.

Висновки. Тематика промов Гіларі Клінтон свідчить про те, що політик намагається не оминути увагою жодної важливої сфери життя та підкреслює її бажання створити добробут країни та кожного її громадянина. Також політичні промови мають на меті протиставляти політика та його опонентів, подаючи мовця в більш вигідному світлі та критикуючи опонента. У промовах політичних діячів можна зустріти фразеологічні одиниці з позитивним чи негативним емоційно-оцінним компонентом, що створюють образи, які закарбовуються у свідомості адресата. Таким чином, фразеологічні одиниці вживаються авторами свідомо і цілеспрямовано, сприяють більшій аргументованості та експресивності промови. Функція експресивності й емоційності полягає насамперед у тому, аби при аргументації думки впливати не так на раціональне, логічне, як на емоційно-образне мислення адресата з тим, щоб викликати його довіру, оскільки головною прагматичною метою будь-якого політичного дискурсу є переконання адресата у правильності висловлюваних ідей задля залучення на свій бік якомога більшої кількості прихильників.

Список використаних джерел:

1. Авксентьєв Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія / Л.Г. Авксентьєв. – Харків,1983. – 137 с.

2. Борботько В. Г. Принципы формирования дискурса: от психолингвистики к лингвосинергетике / В. Г. Борботько. – М. : Ком. книга, 2005. – 280 с.
3. Борисова А.О. Джерела лексичних труднощів при перекладі текстів суспільно-політичного характеру українською мовою з англійської мови / А.О. Борисова // Приднепровский научный вестник. – 2010. – №3. – С. 226–230.
4. Закирова С.А. Цитатные устойчивые фразы в общественно-политическом тексте и их перевод / С.А. Закирова // Текст как объект перевода. – Ташкент, 1988.
5. Кунин А.В. Фразеология современного английского язика / А.В. Кунин. – М., 1996.
6. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масовоінформаційного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра філол. наук : спец. 10.01.08 "Журналістика" / К.С. Серажим. – К., 2003. – 32 с.
7. Демьянков В. З. Політичний дискурс як предмет політологічної філології / В. З. Демьянков // Політична наука. Політичний дискурс: Історія й сучасні дослідження. – 2002. – №3. – С. 48.
8. Степанов Ю. С. Альтернативный мир, дискурс, факт и принцип причинности / Ю. С. Степанов // Язык и наука конца XX века : сб. ст. – М. : РГТУ, 1995. – С. 35–73.
9. Чудинов А.П. Политическая лингвистика : учеб. пособие / А.П. Чудинов. – Москва : Изд- ва «Флинта», «Наука». 2006. – 254 с.
10. Кунин А.В. Фразеология современного английского язика / А.В. Кунин. – М., 1996.
11. Clinton H. R. Speech at the Gala Dinner, April 12, 2016 [Електронний ресурс] / H. R. Clinton . – Режим доступу : http://www.huffingtonpost.com/news/hillary-clinton-speech/
12. Clinton H. R. Women Are Key to Global Economy, September 16, 2011 [Електронний ресурс] / H. R. Clinton . – Режим доступу : http://www.thedailybeast.com/articles/2011/09/16/hillary-clinton-s-apec-speech-women-are-key-to-global-economy.htm